

Pavla Pinkasová, Tomáš Kubart

Aktuální otázky analýzy inscenace/představení. In memoriam prof. PhDr. Bořivoj Srba, DrSc.

Mezinárodní teatrologická konference *Aktuální otázky analýzy inscenace/představení. In memoriam prof. PhDr. Bořivoj Srba, DrSc.*, 21.–22. listopadu 2014, Divadelní fakulta, JAMU, Brno.

Ve dnech 21.–22. listopadu 2014 proběhla na DIFA JAMU konference věnovaná otázkám analýzy inscenace pořádaná k počtě prof. Bořivoje Srby. Na sklonku prvního konferenčního dne byla v jejím rámci obřadně představena Srbova publikace. „Chtěli bychom knihu pokřtít, ale protože nám náš přítel, evangelický farář Štěpán Hájek zakázal používat tento pojem v souvislosti s knihou, raději ji pouze otevřeme,“ pronesl v slavnostní řeči profesor Josef Kovalčuk. Profesor Bořivoj Srba dokončil svou poslední publikaci *Prozření Genesisio* v květnu loňského roku s pomocí své asistentky Martiny Procházkové.

Za názvem publikace se ukrývá příběh římského mima, jenž raději přijal smrt z rukou císaře Diokleciána, než aby se zaprodal době. Obraz rezistence československých divadelníků vůči fašistickým snahám učinit z divadla nástroj kontroly nad veřejným míněním, jenž vystavěl ve svém dramatu *Císařův mim* (1944) Václav Renč, inspiroval Bořivoje Srbu k volbě titulu publikace.

Příspěvky, ač nepodléhaly žádné vnitřní taxonomii, lze rozdělit do čtyř skupin. První skupina příspěvků měla společného jmenovatele ve fenomenologickém přístupu k problematice analýzy inscenace a dramatu, uplatňující různé specifické metodologické přístupy. Prameny metodologie či

spíše inspirace k ní lze spatřovat u Merleau-Pontyho (Mariusz Bartosziak), v zážitku, od něhož nelze odstoupit a „objektivizovat“ jej (Martina Musilová), nebo v zaujetí přístupy dálnovýchodních filozofií, taoismu a zenbuddhismu (Daniela Pillgrab).

Druhá skupina příspěvků tematizovala metodologické otázky rekonstrukce inscenace a umožnila porovnání běžně užívaných metod. Poněkud hluše vyzněla diskuze nad uplatněním videozáznamů jednotlivých představení v porovnání s přímým účastnickým zážitkem coby pramenem pro rekonstrukci či analýzu inscenace. Radka Kunderová, jedna z hlavních organizátorek konference, se úlohy záznamových médií při rekonstrukci inscenace dotkla asi nejvýrazněji (DIFA JAMU, „Challenging Hierarchies?“), když zmínila projekt *Fools 4* v dánské Kodani, jehož se zúčastnilo Divadlo na provázku. Osmdesát umělců, kteří žili v Kodani v umělecké komunitě, upravilo pro inscenační záměry starou továrnu. V roce realizace projektu (1983) navštívilo projekt deset tisíc diváků. Lze ale projekt hodnotit na základě dochovaných záběrů? Jakým způsobem zohlednit faktor osobního prožitku, o němž hovořil přímý účastník festivalu Petr Oslzlý?

Třetí fazeta, odrážející firmament teatrologie, byla společná příspěvkům teoretickým, vycházejícím ze strukturalistických

základů, často z přístupů Hans-Thiese Lehmana a Fischer-Lichte (Englhart). Čtvrtá a poslední skupinka příspěvků byla tvořena přínosy dvou teoretiků, Křištofa Jaceka Kozaka (Univerzita na Primorskem, „Znovuobjevení tragédie v současném divadle“) a Jitky Goriaux Pelechové (DAMU, „Sociologické divadlo“ Thomase Ostermeiera: realismus mezi dramatickou mimezí a diváckým uvědoměním“). Tato dvojice se vyjádřila ke dvěma stěžejním pilířům evropského konvenčního divadla, tragédii a mimezi.

Z hlediska metodologie evropské divadelní vědy byl velmi zajímavý příspěvek Daniely Pillgrab zaměřující se na dopad dekolonizace na teatrologické přístupy; globalizací dochází k centralizaci vědeckého paradigmatu, které stírá rozdíly mezi jednotlivostmi a vzájemnému pochopení spíše brání, než pomáhá. Docent Drozd, moderátor poslední čtvrtiny konference, uzavřel tuto příkladným citátem Květoslava Chvatíka, že „postmoderna je sebekritikou moderny“. Konference, uskutečněná

pod baldachýnem JAMU, ukázala, že kající se moderna místy zapomíná, čeho se vlastně dopustila a čeho (a zda) vlastně lituje, a její vědecké děti jí to rády a s příznačnou škodolibostí připomínají.

Nepřítomnost pana profesora Roubala byla alespoň částečně kompenzována tím, že jeho příspěvek v zastoupení přednesl profesor Kovalčuk. Roubalovy myšlenky poskytly dostatečný podnět k následné diskuzi, které se zúčastnil především profesor Císař. Čtyři základní kategorie, na něž jsme rozdělili příspěvky, jsou vytvářené ex post po zhodnocení konference, záměrem organizátorů nebylo volit složení příspěvků s ohledem na tyto kategorie. V důsledku nepevné koncepce velká část příspěvků neměla pranic společného s analýzou inscenace či představení, a jen někteří řečníci vycházeli z metody analýzy inscenace profesora Srby.

Více informací včetně anotací jednotlivých příspěvků naleznete na webových stránkách www.difa.jamu.cz.